

Літаратурна-мастацкая старонка (477)

верш як час

ой ляцелі гусі
грайце
завіруйма ў танцы
мы ўбачым іх крылы
вялікія
недасяжныя
дайце нам гэтыя крылы
мы ўзляцім
над шырокім прасторам
будзем смяяцца
які наш свет малы

Гэтыя радкі з'явіліся ў „Ніве” 5 красавіка 1970 года. Характэрная тут для маладосці прага ўсё займець, сягнуць недасяжнага, радавацца і веселяцца. Жыццё, аднак, карэктна спадзяванні. Наогул больш у ім падзенняў, чымсьці бестурботных палётаў над шырокім прасторам.

Нікому тады невядомая дзяўчына Надзея Артымовіч таксама неўзабаве, пасля варшаўскіх блуканняў, прыямліцца ў родным Бельску. Не бесклапотна. І стане вядомай як „паэтка амаль цалкавіта зачыненая перад рэальнасцю навонкі ейнай душы” (Ян Максімоў, „Словы ў голым полі. Аб новых каардынатах беларускай літаратуры”. „Ніва”, 29.06.1997).

Надзея Артымовіч „піша вершы не таму, што ўмее пісаць, а таму, што, па сутнасці, яны ўжо напісаны, і напісаны самой сутнасцю: яна дае ім выявіцца, вымавіцца, вымалявацца, выглумачыцца, зрабіцца прысутнымі, і калі гэта здараецца, то ў Бельску грае *старая музыка*, а ў свеце дзейнічае свята, у якое прысвячаем і мы”, — напісаў Алесь Разанаў. Тэкст „Выспа Надзеі Артымовіч” з'явіўся ў толькі што выдадзеным Праграмнай радай тыднёвіка „Ніва” зборніку „адплывае спакойнае неба”*. Зборнік і ёсць тым святам, у якое і мы — чытачы — прысвячаем. Напярэдадні 30-годдзя творчасці паэтки.

„Надзея Артымовіч ніколі не дбала пра рэкламу свае паэзіі, не пераўтварала яе ў тавар, захоўвала вернасць запісаным словам, — піша ва ўступе Яўген Мірановіч, рэдактар зборніка. — Час — найбольш справядлівы суддзя місіі кожнага чалавека. Думаю, што Надзея Артымовіч можа спакойна чакаць яго ацэнкі”.

А мы можам у гэтым зборніку пра-сачыць, як час фармаваў яе паэзію. Хоць Яўген Мірановіч укладаў вершы не трымаючыся дакладна храналогіі, а кіруючыся выключна сваім адчуваннем, усё-ткі ў гэтым укладзе відаць пра-цэс сталення. Паэтка з цягам часу адкідае ўсе неабавязковыя словы, пакідае толькі згущаныя вобразы, эмоцыі, пачуцці. „Надзея Артымовіч скіроўваецца на сваю, зберажоную ад наступу сушы, выспу” (Алесь Разанаў).

„адплывае спакойнае неба”, гэта другі рэтраспектыўны зборнік Надзеі Артымовіч. Першы — „3 неспакойных дарог” — выйшаў у пачатку дзевяностых у Мінску і ў нас шырока не распаўсюджваўся. Тым больша радасць па-клоннікам яе таленту, які праявіўся ўжо ў першым друкаваным вершы. У другой яго частцы відаць прадпасылкі ўсяе пазнейшай складанасці гэтай паэзіі:

і калі ўпадзем
на зямлю чорную
мы ўбачым
свет
вялікі
і мы без крылаў
дзе яны
гусі забралі...
ой ляцелі гусі...

Мікола ВАЎРАЊОК

* Надзея Артымовіч, *адплывае спакойнае неба*; рэдактар Яўген Мірановіч, Праграмная рада тыднёвіка „Ніва”, Беласток 1999

Перапрашэнне

Перапрашаем спадара Лявона Тарасэвіча за надрукаванне ў „Ніве” № 36 ад 5 верасня 1999 г. інтэр'ю з ім без яго згоды.

РЭДАКЦЫЯ

„Der Dritte Krieg”

Яшчэ ў 1996 годзе ў &Maga Studio паўстаў вельмі цікавы музычны матэрыял пад таемным загаловам „Der Dritte Krieg”. Гурт, які запісаў гэту музыку называецца больш зразумела — гэта мінскі „Жыгімонт Ваза”. Трое маладых людзей, як выяўляе запіс, у змозе стварыць эффект каманды прынамсі ў шэсць асоб. Да таго ўсе інструменты жывыя — без ніякіх камп'ютэраў.

Музыку, якую прапануе „каралеўскі” гурт цяжка адназначна назваць. Многа тут моцнай гранж-гітары, клавішаў, якія вельмі цікава аранжыруюцца ў інструментальных творах. Трэба сцвердзіць, што ўвогуле аранжыроўкі тут амаль ідэальныя. Хаця стужка „Der Dritte Krieg” у крамах паявілася ў 1998 годзе, то трэба сказаць, што два гады, у час якіх музыка старэла недзе ў хаце,

не паўплывалі на яе якасць адмоўна. На маю думку, гурт „Жыгімонт Ваза” трэба рэкамендаваць беластоцкім слухачам, як беларускай мінскай публіцы — „Р. Ф. Брагу”.

Станоўча трэба ацаніць таксама тэксты, у якіх бачым вельмі жорсткае супраціўленне вайне, хлусні, абьякава-ці ды фізічнаму насіллю і псіхічнаму здеку. Гурт таксама выказваецца супраць нацызму, расізму ды паўсюднага безгалоўя. Падобныя ідэі, паводле мяне, трэба прыбліжаць моладзі, а свет будзе лепшым.

Матэрыял канчаецца польскамоўнай песняй гурту „Republika” пад загла-вом „Nowe sytuacje”. Гэта, здаецца, своеасаблівая аптымістычная прага новых, добрых ды спакойных часоў.

Лукаш СЦЕПАНЮК

Міра ЛУКША

Яно

Увабраўшы ў карэнне
чорную любоў глебы
выбухне кіпенем
белага колеру
спектрам усіх вясёлак

ад пачатку

ад слова
якое было
разам:
дабро
краса і любоў

і ўбачыў Гасподзь
з замілаваннем
і сказаў
яшчэ раз

і яшчэ раз
вуснамі Адама

* * *

Ці трэба слоў салому
церушыць на ахвярны касцёр?
Матглькі агню шугаюць
ў іскрыстае зоркамі неба,
чорнае, як дно акіяна;
ён гнецца і вагаецца,
з марай пераліцца цераз край
паветра, і хваля за хваляй
роўна зліцца з нязмераным,
мнагалікі ў кроплях;
кладуцца на чыстую хвалю.
Ссыпаем я ў існасць
былога разам.
У россыпе хваль і хвіль
знаходжу сябе зоркай,
каменьчыкам,
смакам жыцця жыхара ракавінкі,
самотай гары і мікроба,
якімі ты ёсць і будзеш.

Міхась КУПТЭЛЬ

Разлады

Паэт у сваім
часе
і ў сваёй прасторы
ў стыхіі тварэння
абдзёртай з брыдоты

Паэт мёртвы і жывы
ак ажыўшы камень.

Можа аднак астанеца
памяць
або
крохкі ліст паперы

і словы

словы
словы.

Пераклаў з польскай Віктар ШВЕД

Міхась АНДРАСЮК

перад ад'ездам

перад ад'ездам
доўжыцца хвіліна
позірк
позірк
поціск рукі
вечар
ракі крутая лінія
цвікі-цягнікі
перад ад'ездам
пасля развітання
памяць
памяць
камення крык
вечер
адвагі вага ваганне
і ноч
і ў ноч
ад'язджае цягнік

Алесь ТУРОВІЧ

Вал

Паспрабуй злавіць рыбку ў
Мутнаватай вадзе.
А лепей у балоце.
Тут многа інтэрферальных духаў,
Таму станем паляўнічымі прывідаў.
Пасля нам прыйдзеца
Прыкласці многа сіл
Дзеля таго, каб збегчы з телеэкрана.
Я не змагу дакрануцца да цябе ў
Двумернай мультыплікацыйнай
прасторы,
Але дзеткі будуць радавацца таму,
Якія штукі мы выкідаем ім
на пацеху.

Галоўнае — не трэба сачыць
За кожнай кропкай
Намаляванага цела.
Атрымваецца значна горш чым
у сараканожкі.
Разумныя камп'ютэры ўсё
падлічылі —

Нам застаецца толькі
Аддацца голасу продкаў.
З тэлевізара выйсьці вельмі цяжка.
Значна цяжэй, чым туды ўвайсці.
Застанецца толькі спадзявацца,
Што нам трапіў добры сцэнарый —
З добрым заканчэннем для нас.
Таму я так люблю народныя казкі.

Людміла РУБЛЕЎСКАЯ

* * *

Пра што пісаць?
Высока нашы зоры,
Што ім да нашай цьмянай мітусні.
Не ведаюць гардыні і пакоры
Яны ў сваёй халоднай вышыні.
Пра што пісаць?
Не разумеюць людзі.
Адам кусае яблык не таму,
Што той, хто з'есць яго —
разумным будзе,
А проста есці хочацца яму.
Але маўчаць?..
Няшмат у гэтым шчасця.
Маліцца цяжка ўласнаму крыжы,
Калі ад болю хочацца праклясці...
Я не жадаю шчасця.
Я пішу.

Анатоль МАЎЧУН

Кліч

Крывёй і попелам суседзі
— вятры пяском — спакон вякоў,
нашых падзей сляды зацерці
імкнуцца. Нам гатовы зноў
накінуць ролю — ў нашай хаце!
чужым пакорных халуёў.
Дык дзе ж паэты? бард дзе шчыры,
які не пашкадуе струн,
ў людскім сэрцы звонам ліры —
праўдай ударыць як пярун?
Складзе пра продкаў нашых
эпас...

за годнасьць стане змагароў...
Прачнісеся ж пакуль не позна!
А мо памерлі ўсе? Ну што ж,
не пашкадуе вечер жвіру...
— й магілаў зграя груганоў...

Барыс РУСКО

Клаўдзія

Між шыпамі ружы
Ёсць кветкі,
Клаўдзія!
Між доўгімі вейкамі
ёсць слёзы,
Клаўдзія!
Між каханнем і днём
ёсць світанне,
Клаўдзія!
Тваё цела абтрэпае Вуліца.
Прачніся,
Клаўдзія!